

Sygn. akt II USKP 219/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku R. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
o przeniesienie odpowiedzialności za składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 października 2022 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 6 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa 1394/18,

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1. i sprawę w tym
zakresie przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy
przeniósł na T. R. odpowiedzialność za zobowiązania „G.” Sp. z o.o. z siedzibą w B.
(poprzednio P. Sp. z o.o.) z tytułu niepłaconych składek za okres od lipca 2014 r.

do lutego 2015 r.: na ubezpieczenie społeczne w kwocie 134.592,84 zł (plus odsetki za zwłokę w kwocie 24.698 zł naliczone na dzień 15 marca 2017 r. oraz koszty egzekucyjne 2.981,60 zł), na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 37.856,78 zł (plus odsetki za zwłokę w kwocie 6.940 zł naliczone na dzień 15 marca 2017 r. oraz koszty egzekucyjne 768,60 zł), na FPIFGŚP w kwocie 7.657,09 zł (plus odsetki za zwłokę w kwocie 1.428 zł naliczone na dzień 15 marca 2017 r. oraz koszty egzekucyjne 237 zł) - łącznie 217.159,91 zł.

Decyzją nr [...]1 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy przeniósł na R. Z. odpowiedzialność za zobowiązania „G.” Sp. z o.o. z siedzibą w B. (poprzednio P. Sp. z o.o.) z tytułu niepłaconych składek za okres od stycznia 2014 r. do lutego 2015 r.: na ubezpieczenie społeczne w kwocie 268.364,91 zł (plus odsetki za zwłokę w kwocie 57.879 zł naliczone na dzień 5 kwietnia 2017 r. oraz koszty egzekucyjne 8.556,40 zł), na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 71.073,60 zł (plus odsetki za zwłokę w kwocie 15.198 zł naliczone na dzień 5 kwietnia 2017 r. oraz koszty egzekucyjne 2.148,40 zł), na FPIFGŚP w kwocie 18.171,19 zł (plus odsetki za zwłokę w kwocie 4.022 zł naliczone na dzień 5 kwietnia 2017 r. oraz koszty egzekucyjne 677,90 zł) - łącznie 446.091,40 zł.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 21 czerwca 2018 r. oddalił odwołania T. R. i R. Z. od powyższych decyzji (pkt 1), rozstrzygając o kosztach postępowania (pkt. 2-4).

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, na skutek apelacji T. R. i R. Z., wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2020 r.: I) zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do R. Z. w następującym zakresie: w punkcie 1., zmieniając częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że R. Z. nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania „G.” sp. z o.o. (wcześniejsza nazwa spółki – P. sp. z o.o.) z siedzibą w B. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r. w łącznej kwocie 259.549,55 zł w tym: na ubezpieczenie społeczne: 150.801,20 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r., 36.144,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 5 kwietnia 2017 r. i 8 274,40 zł z tytułu kosztów egzekucyjnych; na ubezpieczenie zdrowotne: 37.934,44 zł z tytułu

nieopłaconych składek za okres od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r., 9.078 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 5 kwietnia 2017 r. i 2.064.30 zł z tytułu kosztów egzekucyjnych; na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - 11.773,11 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r., 2.826.00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 5 kwietnia 2017 r. i 654,10 zł z tytułu kosztów egzekucyjnych; w punkcie 2 w ten sposób, że zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu; II) oddalił apelację R. Z. w pozostałym zakresie i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego; III) oddalił apelację T. R.; IV) zasądził od T. R. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, V) przyznał radcy prawnemu K. P. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bydgoszczy kwotę 8.100 zł powiększoną o należną stawkę podatku VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej T. R. z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

W sprawie ustalono, że „G.” Sp. z o.o. nie opłacała składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, w związku z czym na jej koncie figuruje zadłużenie za okres od stycznia 2014 r. do lutego 2017 r., które na dzień wydania zaskarżonej decyzji wynosiło 528.866,97 zł. T. R. został powołany w skład zarządu Spółki „G.” na mocy uchwały nr 4 nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników „G.” Sp. z o.o. z dnia 12 sierpnia 2014 r. a R. Z. – na mocy uchwały nr 4 nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników Spółki z dnia 28 stycznia 2013 r. Obydwaj odwołujący się odwołani zostali z funkcji członków zarządu Spółki na mocy uchwały nr 1 nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników z dnia 27 marca 2015 r. Egzekucja wskazanych zaległości składkowych od Spółki okazała się bezskuteczna, odwołujący się we właściwym czasie nie zgłosili wniosku o ogłoszenie upadłości lub o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego, niezgłoszenie tego wniosku nastąpiło z winy odwołujących się (członków zarządu Spółki) oraz odwołujący się nie wskazali mienia Spółki, z którego egzekucja umożliwiłaby zaspokojenie jej zaległości składkowych w znacznej części. Z tej przyczyny, w ocenie Sądu Apelacyjnego, spełniły się przesłanki odpowiedzialności

za zaległości składowe obu odwołujących się a wymienione w art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1540 ze zm.).

Sąd Apelacyjny ustalił także, że zarząd Spółki „G.” powinien zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości najpóźniej w sierpniu 2014 r.

Dalej Sąd Apelacyjny stwierdził, że: „Z tych też względów apelacja R. Z. okazała się uzasadniona w części i Sąd Apelacyjny wyrokował reformatoryjnie jak w punkcie I. tiret pierwsze na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., oddalając apelację R. Z. w pozostałym zakresie (pkt II). Z kolei apelacja T. R. w całości okazała się nieuzasadniona (odwołujący funkcję członka zarządu Spółki „G. zaczął pełnić od sierpnia 2014 r., a więc w czasie gdy zaistniały przesłanki do ogłoszenia jej upadłości) dlatego też Sąd Apelacyjny oddalił jego apelację stosownie do art. 385 k.p.c. (pkt III).”.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie punktu I. oraz częściowo w zakresie punktu II., to jest w zakresie zniesienia wzajemnie między stronami kosztów postępowania apelacyjnego.

Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 116 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa w związku z art. 31 i 32 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.), polegające na uznaniu, że R. Z. nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania „G.” sp. z o.o. z siedzibą w B. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi za okres od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r. w łącznej kwocie 259.549,55 zł.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w punkcie I. oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie, przy zaistnieniu ku temu podstaw - o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, to jest oddalenie apelacji w zaskarżonej części oraz zasądzenie od R. Z. na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje; a także o zasądzenie od R. Z. na rzecz organu rentowego zwrotu

kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu kasacyjnym.

Odwołujący się R. Z., w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona, gdyż potwierdził się zarzut naruszenia art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej.

Odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. za zaległości podatkowe (składowe) spółki wprowadzona została w interesie jej wierzycieli (np. wyrok Sądu Najwyższego z 7 lipca 2005 r., V CK 19/05, LEX nr 180919; wyrok Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2007 r., I UK 349/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 149). W szczególności celem art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej jest ochrona należności publicznoprawnych, a także - co do należności składowych - ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2006 r., I UK 271/05, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 142). Przesłanka egzoneracyjna w postaci zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego we właściwym czasie odnosi się bezpośrednio do tego właśnie celu, bowiem wszczęcie tych postępowań - upadłościowego lub restrukturyzacyjnego we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oznacza wszczęcie go w takim czasie, że zaspokojenie już powstałych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (zaległości składowych) wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako uprzywilejowanego wierzyciela pozostaje realne. Zatem tylko wtedy członek zarządu może być zwolniony z odpowiedzialności za istniejący już dług, jeśli przez wszczęcie postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego we właściwym czasie umożliwił spłatę tego długu choćby w części. Oczywiste jest zatem, że ponosi on odpowiedzialność

za zobowiązania składkowe powstałe nie tylko po dniu powstania stanu niewypłacalności spółki (kiedy należało złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości), a więc wtedy gdy ten stan ulega pogłębieniu, ale także za te wcześniejsze, których nie udało się zaspokoić ze względu na bezskuteczność egzekucji wobec spółki. Potwierdza to treść art. 116 § 2 Ordynacji podatkowej, z której wynika, że odpowiedzialność członka zarządu, który nie zgłosił we właściwym czasie ze swojej winy wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego, dotyczy zaległości składkowych, których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu.

Nieuprawnione jest zatem ograniczenie odpowiedzialności odwołującego się Radosława Zabłockiego do zaległości składkowych powstałych od sierpnia 2014 r., tj. od miesiąca, w którym najpóźniej należało złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości i zwolnienie go od tej odpowiedzialności względem nieopłaconych składek od stycznia 2014 r. Wszak właśnie niezgłoszenie tego wniosku we wskazanym terminie nie tylko pogłębiało stan niewypłacalności Spółki (od sierpnia 2014 r.), ale także nie pozwoliło na zaspokojenie, choćby częściowe, istniejącego już wtedy długu wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze przedstawione racje, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[as]